

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY
W RODZINIE NA LATA 2012 - 2016**

Art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2005r., Nr 180, poz. 1493, z późniejszymi zmianami).

Wstęp

Rodzina w życiu każdego człowieka pełni najważniejszą rolę jako środowisko kształtujące osobowość, system wartości, poglądy, styl życia. Rodzice czy opiekunowie są wzorem dla dzieci. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnętrzne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz z oczekiwaniami społecznymi.

Rodzina, która nie radzi sobie w sytuacjach kryzysowych, a także nie realizuje swoich funkcji nosi miano rodziny dysfunkcyjnej. Jedną z krytycznych sytuacji, wymagających natychmiastowej interwencji odpowiednich służb jest przemoc w rodzinie.

Przemoc domowa może być zarówno skutkiem jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie, bez wątpienia należy zaklasyfikować ją do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Mimo że w relacjach międzyludzkich istniała ona zawsze, o przemocy w rodzinie mówiono niewiele, jakby nie postrzegając jej jako poważnego zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny.

Dla lepszego rozpoznania zjawiska przemocy w rodzinie konieczne jest jej zdefiniowanie oraz wyróżnienie jej form.

Przemocą jest wszystko to, co czynione jest z myślą o zranieniu drugiego człowieka lub wyrządzeniu mu krzywdy. Jest to fizyczna przewaga wykorzystywana do czynów bezprawnych dokonywanych na kimś, lub narzucona bezprawnie władza, panowanie.

Według definicji zawartej w art. 2 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, przemoc w rodzinie to:

„Jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt 1 ustawy, tj. członka rodziny, osoby najbliższej w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 06.06.1997 r. Kodeks karny, a także innej osoby wspólnie zamieszkującej lub gospodarującej, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Wyróżnia się następujące formy przemocy:

- przemoc fizyczna - każde agresywne zachowanie skierowane przeciwko ciału ofiary, mogące prowadzić do bólu oraz fizycznych obrażeń (m.in. popychanie, obezwładnianie, szarpanie, policzkowanie, uderzenie pięścią, kopanie, duszenie, rzucanie przedmiotami),
- przemoc psychiczna - agresywne zachowania, które mają na ogół charakter poniżający lub budzący poczucie zagrożenia i wywołują emocjonalny ból lub cierpienie (m.in. wyśmiewanie, wyzywanie, krytyka, groźby, kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami),
- przemoc ekonomiczna - uniemożliwienie dostępu do rodzinnych środków finansowych (np. odbieranie zarobionych pieniędzy, niezaspokajanie materialnych potrzeb rodziny, uniemożliwianie podjęcia pracy),
- przemoc seksualna - wymuszenie pożycia seksualnego lub nieakceptowanych i niechcianych praktyk seksualnych (np. mąż, który stosuje przemoc lub grozi użyciem przemocy, żeby zmusić żonę do stosunku, może zostać skazany za gwałt),
- zaniedbanie - ciągle niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

Przemoc w rodzinie zwana także przemocą domową - chociaż istnieje tak długo, jak sama rodzina, w Polsce stała się problemem społecznym, o którym zaczęto mówić publicznie w latach 90-tych. Wówczas to zaczęły pojawiać się publikacje na ten temat,

podjęto badania naukowe i statystyczne w celu zbadania skali zjawiska oraz zaczęły powstawać pierwsze miejsca udzielania pomocy ofiarom przemocy domowej.

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenia warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań aspołecznych, grożących patologiami, w tym przemocą domową.

Preambuła ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie brzmi: „Uznając, że przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności”.

W celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie ustawa ta nakłada na gminę obowiązek tworzenia gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia, tworzenie zespołów interdyscyplinarnych, ponadto nakazuje opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Podstawa prawna:

Program realizowany będzie w oparciu o następujące akty prawne:

1. Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2005r., Nr 180, poz. 1493, z późniejszymi zmianami).
2. Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity: Dz.U. z 2007r., Nr 70, poz. 473, z późniejszymi zmianami).
3. Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (tekst jednolity: Dz.U. z 2009r., Nr 175, poz. 1362, z późniejszymi zmianami).

DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE ŁAZY.

W celu zdiagnozowania zjawiska przemocy, w tym przemocy w rodzinie wykorzystano dane:

- Ośrodka Pomocy Społecznej w Łazach,
- Komisariatu Policji w Łazach,
- Sądu Rejonowego w Zawierciu,
- Prokuratury Rejonowej w Zawierciu,
- badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów klas II i III gimnazjalnych.

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Łazach:

Przemoc w rodzinie	2010	I półrocze 2011
Rodziny objęte pomocą ogółem	5	7
w tym:		
rodziny z małoletnimi dziećmi	4	5
Sprawcy przemocy ogółem	5	7
w tym:		
mężczyźni	5	7
kobiety	-	-
Nietrzeźwi sprawy przemocy	4	5
Ofiary przemocy ogółem	13	15
w tym:		
mężczyźni	-	-
kobiety	5	7
dzieci	7	8
Liczba Niebieskich Kart	1	1
Rodziny skierowane do Hostelu	-	1
Praca socjalna - ilość rodzin	5	7
Świadczenia pieniężne - ilość rodzin	5	7

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Łazach wskazują, że wzrosła liczba rodzin, w których występują przypadki stosowania przemocy (w roku 2010 było ich 5, zaś w I półroczu 2011r. - 7). Z analizy danych ilościowych wynika, że głównymi sprawcami przemocy w rodzinie są mężczyźni (100%). Natomiast ofiarami przemocy są kobiety i dzieci. W 80% przemoc w rodzinie jest ściśle związana z występowaniem problemu alkoholowego. Dane wskazują, że liczba sprawców dokonujących przemocy pod wpływem alkoholu przemocy zasadniczo nie zmienia się.

Dane Komisariatu Policji w Łazach

Liczba przeprowadzonych interwencji		
LATA	2010	I półrocze 2011
Interwencje domowe ogółem	366	203
Interwencje dotyczące przemocy w rodzinie	35	20
Liczba sporządzonych notatek urzędowych o przemoc w rodzinie (Niebieska Karta)	35	20
Liczba ofiar przemocy w rodzinie		
LATA	2010	I półrocze 2011
Ogółem	57	43
Mężczyźni	2	2
Kobiety	33	22
Małoletni	22	19
Liczba sprawców przemocy w rodzinie		
LATA	2010	I półrocze 2011
Ogółem	35	24
Mężczyźni	34	22
Kobiety	1	2
Liczba sprawców przemocy w rodzinie będących pod wpływem alkoholu		
LATA	2010	I półrocze 2011
Ogółem	29	18
Mężczyźni	28	17
Kobiety	1	1

Analizując dane z roku 2010 i I półrocza 2011 roku, można stwierdzić, że znacznie wzrosła liczba przeprowadzonych interwencji domowych (w roku 2010 było ich 366, zaś w I półroczu 2011 roku - 203). Widoczne jest również zwiększenie liczby interwencji dotyczących przemocy domowej (z 35 w roku 2010, do 20 w I półroczu 2011 roku).

Z danych policyjnych wynikają ponadto poniższe wnioski:

1. Sprawców przemocy jest zdecydowanie mniej niż osób jej doświadczających.

Z danych wynika, że na jednego sprawcę przypada 1,6 ofiary.

2. Przemocy w rodzinie najczęściej doświadczają kobiety.

Z analizy danych ilościowych wynika, że około 60% wszystkich osób doświadczających przemocy w rodzinie to kobiety. Drugą grupę doświadczających przemocy w rodzinie są małoletni około 40%. Tylko 4% mężczyzn było ofiarami przemocy w rodzinie.

3. Głównym sprawcą przemocy w rodzinie jest mężczyzna.

95% wszystkich sprawców przemocy w rodzinie to mężczyźni. Jak wykazują dane odsetek kobiet - sprawców przemocy kształtuje się na poziomie 4%. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że zwiększa się liczba kobiet, które są sprawcami przemocy (z jednej w 2010 roku do dwóch w I półroczu 2011 roku).

4. Przemoc w rodzinie jest ściśle związana z występowaniem problemu alkoholowego.

Jak się okazuje około 79% wszystkich sprawców przemocy w rodzinie dokonywało aktów przemocy będąc pod wpływem alkoholu. Dane wskazują, iż liczba sprawców przemocy dokonujących wykroczeń pod wpływem alkoholu zasadniczo nie zmienia się.

Dane Sądu Rejonowego w Zawierciu i Prokuratury Rejonowej w Zawierciu

Sąd Rejonowy w Zawierciu

Lp.	Sprawcy przemocy	Lata	
		2010	I półrocze 2011
1.	Skazani prawomocnym wyrokiem sądu	24	23
2.	Uniewinnieni	0	4
3.	Sprawy w trakcie rozpatrywania	-	26

Prokuratura Rejonowa w Zawierciu

Lp.	Sprawcy przemocy	Lata	
		2010	I półrocze 2011
1.	Akty oskarżenia skierowane do Sądu	10	3
2.	Akty oskarżenia w trakcie przygotowania	0	0

Dane Sądu Rejonowego w Zawierciu oraz Prokuratury Rejonowej w Zawierciu wskazują, że przypadki stosowania przemocy w rodzinie rzadko są przedmiotem postępowania karnego. W ciągu 18 miesięcy skazano prawomocnym wyrokiem tylko 55 sprawców, 4 uniewinniono, 26 spraw jest w trakcie rozpatrywania. Prokuratura Rejonowa od początku 2010 roku skierowała jedynie 13 aktów oskarżenia do sądu, odnoszących się do sprawców przemocy.

Wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród uczniów klas II-III gimnazjalnych.

Krzywdzenie dzieci w rodzinie w świetle wyników badań.

W miesiącu czerwcu 2011r. przeprowadzono badanie wśród 244 uczniów klas gimnazjalnych. Badanie przeprowadzone zostało metodą kwestionariusza ankiety audytoryjnej, a jego głównym celem było oszacowanie skali występowania przypadków przemocy fizycznej i psychicznej stosowanych ze strony rodziców wobec badanych uczniów.

Z przeprowadzonych badań wynika, że 59,43% badanych uczniów przyznało, że choć raz w życiu dostała od swoich rodziców „w skórę”. Jeśli już mamy do czynienia z „dawaniem w skórę” dzieciom, to trzeba powiedzieć, iż taka sytuacja w 54,57% zdarza się bardzo rzadko.

Najczęściej sprawcami „dawania w skórę” byli ojcowie (55,5% wskazań). Najczęściej karą, stosowaną choć raz, są klapsy, które częściej wobec swoich dzieci stosują matki (83,8%), niż ojcowie 71,7%. Ojcowie (25%) częściej niż matki (12%) stosują przemoc fizyczną w postaci bicia pasem bądź innym przedmiotem przez ubrania. Podobną tendencję zauważono w przypadku bicia pasem lub innym przedmiotem „na goły tyłek”.

Uczniowie deklarują również, że inne rodzaje przemocy fizycznej wobec własnych dzieci częściej przejawiają matki niż ojcowie. Dotyczy to przede wszystkim kary stawiania w kącie (38,5%), pociągania za ucho (25,3%).

Czy badana młodzież zwraca się do kogoś w sytuacji, kiedy stosowana jest w domu przemoc fizyczna? Wyniki są bardzo pesymistyczne, albowiem 91% uczniów nie zwraca się do nikogo w sytuacji stosowania wobec nich przemocy. Do sporadycznego zwracania się o pomoc przyznaje się 4,2% uczniów.

W opinii ankietowanych w większości przypadków (89,9%) rodzic stosujący przemoc fizyczną wobec swojego dziecka nie był pod wpływem alkoholu. Taki stan rzeczy obala wszechobecny stereotyp, że przemoc w rodzinie jest tylko powiązana z alkoholem. Smuci jednakże pewien fakt, że istnieje grupa rodziców, którzy w wychowaniu własnego dziecka karzą je, będąc pod wpływem alkoholu.

Czy w opinii uczniów zdarzają się sytuacje, w których jeden z rodziców stosuje przemoc fizyczną wobec drugiego rodzica bądź wobec innych dzieci? Jak się okazuje, ponad 10% uczniów stwierdza, że do sytuacji stosowania przemocy wobec drugiego rodzica dochodzi sporadycznie (10,6%), a kolejne (3,6%), że często. Z uzyskanych danych wynika, że w opinii 4,9% uczniów do stosowania przemocy fizycznej wobec rodzeństwa dochodzi często, zaś 62,5% uważa, że do takich sytuacji dochodzi sporadycznie.

Kiedy analizuje się badaną zbiorowość pod wpływem stosowania przez rodziców psychicznych form przemocy, okazuje się, że w opinii uczniów matki częściej niż ojcowie stosują formy psychicznego krzywdzenia. Z przeprowadzonych badań wynika, że zakaz korzystania z różnorodnego sprzętu stosuje 55,7%, krzyczenie i wrzeszczenie 82,9% matek, a do nadmiernej krytyki odwołuje się 26,9% matek, przy czym 32,6 % matek stawia swoim dzieciom wygórowane oczekiwania i wymagania. W opinii uczniów ojcowie nieco częściej niż matki używają pod adresem swoich dzieci różnorodnych wyzwisk bądź słów, które mają na celu poniżenie dziecka (26,9% wśród ojców i 23,3 wskazań wśród matek).

Podobnie jak w przypadku przemocy fizycznej postanowiono spytać ankietowanych uczniów, o to czy kiedykolwiek zwracali się do kogoś o pomoc w przypadku stosowania przez rodziców kar psychicznych. Jak wskazują uzyskane wyniki jedynie 6,2% uczniów deklaruje, że zwraca się kiedykolwiek o pomoc w przypadku stosowania przez rodziców przemocy psychicznej.

GMINNY PROGRAM PRZEWIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE NA LATA 2012 - 2016

I. Cel główny: Ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie oraz skutków jej stosowania.

II. Cel szczegółowy i zadania programu

Celem programu jest:

1. Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie.
2. Zwiększenie dostępności pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie.
3. Zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie.
4. Podjęcie działań interwencyjnych wobec sprawców przemocy w rodzinie.

Zadania programu:

1. Udzielanie pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.
2. Rozwijanie współpracy pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
3. Podnoszenie kompetencji osób zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie.
4. Oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie.
5. Badanie zjawiska przemocy w rodzinie.
6. Podnoszenie świadomości i wrażliwości społecznej wobec zjawiska przemocy w rodzinie.

III. Sposób realizacji programu:

1. Działania Zespołu Interdyscyplinarnego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. Wypracowanie metod skutecznej współpracy pomiędzy instytucjami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, tj. Ośrodek Pomocy Społecznej w Łazach, szkoły, policja, sąd, prokuratura, opieka zdrowotna, kuratorzy sądowi.
3. Diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie.
4. Pomoc rodzinom dotkniętym zjawiskiem przemocy.
5. Przyjmowanie zgłoszeń dotyczących przemocy domowej i uruchamianie procedur mających na celu powstrzymanie przemocy.
6. Przeprowadzenie rozmów z ofiarami i sprawcami przemocy w rodzinie.
7. Inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie.
8. Opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach.
9. Monitorowanie sytuacji rodzin, w których istnieje zagrożenie wystąpienia przemocy oraz rodzin, w których dochodzi do przemocy.
10. Praca socjalna z osobami doznającymi przemocy.
11. Podejmowanie działań interwencyjnych w oparciu o procedurę „Niebieska karta”.
12. Kierowanie osób zgłaszających problemy ze zjawiskiem przemocy do jednostek specjalizujących się w rozwiązywaniu danego problemu.
13. Rozpowszechnienie informacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie.

14. Rozpowszechnienie materiałów edukacyjnych (broszur, ulotek, plakatów itp.) dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie.
15. Dostarczenie informacji o instytucjach udzielających pomocy i wsparcia ofiarom przemocy w rodzinie.
16. Poszerzenie wiedzy na temat zjawiska przemocy wśród dzieci i młodzieży.
17. Realizacja szkolnych programów profilaktyki przemocy.
18. Wspieranie aktywnych form spędzania czasu wolnego promujących zachowania nieagresywne.
19. Udział w specjalistycznych szkoleniach przedstawicieli wszystkich służb podejmujących działania na rzecz rodzin, w których występuje przemoc.

IV. Adresaci programu:

1. Ofiary przemocy w rodzinie.
2. Sprawcy przemocy w rodzinie.
3. Rodziny dotknięte zjawiskiem przemocy w rodzinie.
4. Przedstawiciele instytucji i służb pracujący o obszarze przemocy w rodzinie m.in. pracownicy socjalni, policjanci, nauczyciele i pedagodzy szkolni, pracownicy służby zdrowia, członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, kuratorzy sądowi.

V. Realizator programu:

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przy udziale Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łazach.

VI. Partnerzy Programu:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Łazach.
2. Komisariat Policji w Łazach
3. Sąd Rejonowy w Zawierciu
4. Prokuratura Rejonowa w Zawierciu.
5. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Zawierciu.
6. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Łazach.
7. Placówki oświatowe.
8. Organizacje pozarządowe.

VII. Zakładane efekty realizacji programu:

1. Pogłębienie wiedzy społeczności lokalnej na temat zjawiska przemocy domowej.
2. Zmniejszenie liczby przypadków przemocy w rodzinie.
3. Zwiększenie dostępności pomocy dla ofiar przemocy.
4. Zwiększenie współpracy służb i osób pracujących w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

VIII. Źródła finansowanie.

Źródłem finansowania zadań zawartych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2012 - 2016 są środki własne Gminy, w tym wpływy z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.